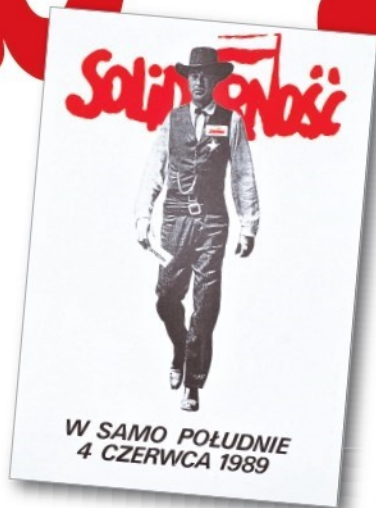

wyborczy 89

stowarzyszenie
wolnego słowa

wybory 89

5 kwietnia 1989 r. zakończyły się obrady Okrągłego Stołu. Opozycja uzyskała zgodę na ponowną legalizację „Solidarności” i przeprowadzenie częściowo wolnych wyborów do Sejmu i całkowicie wolnych wyborów do Senatu. 8 kwietnia 1989 r. powołany przez Lecha Wałęsę Komitet Obywatelski (patrz zdjęcie) przyjął kierowanie kampanią wyborczą „Solidarności”.

13 kwietnia Rada Państwa wyznaczyła daty wyborów do parlamentu: 4 i 18 czerwca, powołała również Państwową Komisję Wyborczą, do której weszli przedstawiciele Komitetu Obywatelskiego.

A 17 kwietnia Sąd Wojewódzki w Warszawie wpisał do rejestru NSZZ „Solidarność”.

Na przygotowanie wyborów „Solidarność” miała niespełna dwa miesiące! – To był po prostu dramat – wspominał Jacek Kuroń. – Jak, nie mając pieniędzy, logistycznego zaplecza ani organizacyjnych struktur można w dwa miesiące zorganizować, przeprowadzić i wygrać kampanię wyborczą w czterdziestomilionowym kraju, w którym od czterdziestu lat nie odbyły się żadne normalne wybory? Nie można! Zwłaszcza, że druga strona miała i pieniądze, i zaplecze, i niezłe działające struktury.

Komuniści w kampanii wyborczej zastosowali wypróbowane metody: pobicie przez „nieznanych sprawców” działaczy

election 89

As a result of the Polish Round Table Talks which were taking place in Warsaw between 6th of February and 5th of April 1989, the opposition was again granted the legalisation of the independent trade unions which were declared illegal according the martial law. Far more important for the opposition was a consent to run for

a limited election to Sejm which assured **Solidarity** 35% of the seats, and for entirely free election to Senate.

On 8th of April 1989 the Citizens' Committee (see photo) took over managing the election campaign of **Solidarity**. On 13th of April the Polish Council of State fixed the date of elections to the Parliament on 4th and 18th of June. The National Election Committee was appointed including the representatives of the Citizens' Committee.

Solidarity had only two

months to organize the election campaign! – And that was a real tragedy – as Jacek Kuroń recalled. – We had no money, no organizational structures of our own, no logistics, so how were we supposed to prepare the campaign just in eight weeks, and then win the election in a 40 million country, which hadn't seen a democratic election for forty years? That seemed to be impossible, especially when you remember, that the other side had it all.

FOT. ERAZM CICILEK

Żeby POLSKA
była POLSKA,

2 + 2

musi być Zawsze

Cztery

H.T.

V

Solidarność

Komitetów Obywatelskich, drukowanie fałszywek, zdzieranie plakatów.

„Solidarność” nie miała żadnego doświadczenia, ale przystąpiła do działania z entuzjazmem godnym nowicjusza, a jej kampania okazała się dynamicznym, radosnym festynem – nadającym wyborom cech plebiscytu. W kampanię wyborczą „Solidarności” zaangażowało się wielu twórców, aktorów, piosenkarzy, nie tylko z Polski.

„Solidarność” poparł, występując ze znacznikiem przedstawiającym charakterystyczne logo Jerzego Janiszewskiego: Nastassja Kinski, Grace Jones, Jane Fonda, Carole Bouquette, Yves Montand.

W gorących dniach kampanii ulice polskich miast opanował Gary Cooper. Plakat Tomusza Sarneckiego nawiązujący do słynnego filmu „W samo południe” (przez wielu miłośników kina uważany za western wszechczasów) z tym amerykańskim aktorem w roli głównej, trzymającym kartę wyborczą zamiast rewolweru, zrobił oszałamiającą karierę i stał się symbolem bezkrawawej rewolucji. Do wyobraźni Polaków przemówiła przede wszystkim wymowa uchwyconej w kadrze sceny rozprawy bohatera z wrogami.

23 kwietnia 1989 r. powstała lista kandydatów „Solidarności” do Sejmu i Senatu. Znaleźli się na niej nie tylko działacze związkowi, ale i znani twórcy, jak Andrzej Łapicki, Andrzej Wajda czy Gustaw Holoubek. Motorem

During the election campaign, communists used some tried out methods like beating up the activists of the Citizens' Committee, printing fake leaflets or tearing off posters.

Solidarity had no experience but they got down to work with the novice's enthusiasm and their campaign turned out to be a dynamic, joyful fete as well as plebiscite. Many artists, actors or singers, not only from Poland, engaged

in the Solidarity's election campaign, wearing a badge with a characteristic logo by Janiszewski while performing. They were: Nastassja Kinski, Grace Jones, Jane Fonda, Carole Bouquette, Yves Montand.

Also a poster referring to a famous western "High Noon", starring Gary Cooper – here with a voting card instead of a six-gun, made a brilliant career and became an icon of a peaceful revolution.

What especially appealed to Poles was the very moment of Gary Cooper's final settling of matters with his enemies, that had been caught within that famous frame.

On 23rd of April 1989 a list of candidates for Sejm and Senate was made. It consisted of some union activists as well as recognised artists such as: Andrzej Łapicki, Andrzej Wajda or Gustaw Holoubek. The crucial element of the campaign was a series of posters with every candidate photographed with Lech Walesa. More and more

FOT. ERAZM CIÓLEK

V^R

GŁOSUJ Z NAMI

kampanii były plakaty przedstawiające kandydatów sfotografowanych z Lechem Wałęsą. Lokalne Komitety Obywatelskie wyrastały jak grzyby po deszczu. Komitet mazowiecki miał siedzibę w kawiarni na Placu Konstytucji, jak się potem okazało, o proroczej nazwie „Niespodzianka”. Biuro Wyborcze „Solidarności” ulokowało się na ul. Fredry. Oba miejsca były oblegane przez tłumy. Na ulicach rozdawano ulotki – ściągę, cierpliwie tłumacząc, kto jest kim, i jak wypełniać druki wyborcze, by przez pomyłkę nie zagłosować na komunistów.

„Gazeta Wyborcza” (powstała, by służyć przygotowaniu wyborów) drukowała szczegółowe instrukcje.

Artyści organizowali występy, które przeradzały się w wiece wyborcze. Entuzjazm był wszechogarniający.

Pod koniec kwietnia 1989 r. Polskie Radio nadało pierwszą audycję wyborczą

przygotowaną przez zespół Komitetu Obywatelskiego „Solidarność”. Na początku maja pierwszy program Studia Wyborczego

„Solidarność” nadała telewizja. Programy

przygotowywali dziennikarze wyrzuceni w czasie stanu wojennego z radia i telewizji wraz z redaktorami podziemnych rozgłośni Radia „Solidarność”.

1 maja odbyły się pierwsze legalne pochody zorganizowane przez „Solidarność”. W Warszawie pochód liczył ok. 100 tys. osób. Również 3 maja po mszy w katedrze św. Jana

FOT. ERAZM CIOLEK

local Citizens' Committees were set up and the **Solidarity's** Election Office was bustling with activity. The headquarter of the Warsaw Committee had been located in a coffee bar named – quite farsighted – “Niespodzianka” (Surprise). Informative leaflets on who is who and how to fill in election forms were distributed in the streets, so that nobody voted on communists by mistake. “Gazeta Wyborcza” (founded to help in preparations before the elections) was publishing detailed

instructions as well. Artists gave performances which changed into election rallies. One could feel enthusiasm everywhere. At the end of April 1989, the Polish Radio broadcast the first programme prepared by the members of **Solidarity** Citizens' Committee.

At the beginning of May, television showed the first programme of the **Solidarity** election Studio. The programmes were prepared by the journalists fired from the radio and television during martial law period together with the editors

from the underground Radio Solidarity. On 1st of May the first legal manifestations organised by **Solidarity** took place, with the one in Warsaw attended by 100 thousand people. On 3rd of May the Warsawers were showing their support for **Solidarity** movement in a demonstration which followed a Mass in the St. John's cathedral when

Solidarność, wspólna poręka, wspólne zobowiązanie, wspólna odpowiedzialność jednych za drugich.

Solidarny, *n.-ł.* (*f.* *solidaire*; od *ł.* *sólidus*, całkowity) odpowiedzialny, jednozgodny; obowiązujący każdego z osobna do odpowiedzialności za wspólne przedsięwzięcie.

Solidaryzm, *n.-ł.* doktryna głosząca zbieżność interesów między klasami społecznymi; zorganizowanie ekonomiczno-gospodarczo-społecznej solidarności w państwie.

Solidaryzować się, łączyć się z kimś, zgadzać się, poczuwać się do wspólnej odpowiedzialności.

warszawiacy demonstrowali swoje poparcie dla „Solidarności”, tego dnia milicja nie wykazała się cierpliwością i zgodnie ze swym zwyczajem, choć wstrzemięźliwie, zatrzymała kilkanaście osób. Podczas pochodów, obok poważnych wezwań „Solidarności Walczącej” do bojkotu wyborów, były prześmiewcze happeningi, w których celował Waldemar Fydrych „Major” i Pomarańczowa Alternatywa. Wybory uzgodnione przy Okrągłym Stole były nie w pełni demokratyczne, dlatego powstały w ich wyniku Sejm nazwano „kontraktowym”. Partia komunistyczna i przedstawiciele „Solidarności” zawarli kontrakt – ugodę, na mocy której 65% miejsc w Sejmie przypaść miało komunistom i ich satelitom (ZSL, SD oraz trzem uległym PZPR stronnictwom katolickim), a tylko 35%, rzec by można, rzucono na wolny rynek. I właśnie te 35% miejsc w Sejmie zostawiono społeczeństwu do obsadzenia w drodze wolnych wyborów. Dzięki takiemu podziałowi komuniści byli pewni, iż ich przedstawiciel obejmie nowo powołany urząd prezydenta obieralnego przez Zgromadzenie Narodowe. Władze komunistyczne, które tak oszczędnie dzieliły się władzą, zgodziły się jednak na w pełni wolne wybory do Senatu. Agitowano do ostatnich minut, nawet tuż przy lokalach wyborczych, ponieważ przy Okrągłym Stole uzgodniono, że dozwolona będzie swobodna

the militia traditionally detained over a dozen of people. During the campaign there were both demonstrations organized by “Fighting Solidarity” which called for the boycott of the elections and surrealistic happenings

organized by the so called “Oranged Alternative” and its leader “Major” Waldemar Fydrych. As the first elections were not entirely democratic, the House of Deputies elected then was called the Contract Sejm. The contract refers to an agreement reached by the communist party and the **Solidarity** movement during the Polish Round Table Talks. According to it, 65% of seats in Sejm fell to the communists and their satellites and only 35% was to be occupied by the candidates chosen in free elections. This division could assure the communists that their representative would take office of a President appointed by the National Assembly. Communist authorities were reluctant to share the power but they agreed on entirely free elections to the Senate.

The campaign lasted to the last minutes, even in front of polling

stations, as free agitation had been agreed on at the Round Table. The Central Committee of Polish United Workers’ Party were expecting their victory and were worried how the Western world would react, should **Solidarity** win no

FOT. ERAZM COLEK

OBWIESZCZENIE

Wojewódzkiej Komisji Wyborczej

w Tarnowie

z dnia 11 maja 1989 r.

Na podstawie art. 1 ust. 1 ustawy z dnia 7 kwietnia 1989 r. - Ordynacja wyborcza do Senatu (Dz. U. Nr 19, poz. 103) i art. 48 ustawy z dnia 7 kwietnia 1989 r. - Ordynacja wyborcza do Sejmu Polskiej Rzeczywistości Ludowej X kadencji, na lata 1989-1993 (Dz. U. Nr 19, poz. 102) Wojewódzka Komisja Wyborcza podaje do wiadomości dane o kandydatach na senatorów wybieranych w okręgu wyborczym obejmującym obszar województwa tarnowskiego.

1. **BARAN Stefan**
2. **BRZOSTOWSKI Edward**
3. **CHROBAK Stanisław**
4. **FENRYCH Andrzej**
5. **JABŁOŃSKI Jerzy**
6. **KOZIOŁ Wiesław**
7. **MUSIAŁ Zenon Zygmunt**
8. **SAWCZAK Wacław Jan**

- LAT 42, MAGISTER ADMINISTRACJI, WYKONAWCA ZWIĄZKI GOSPODARSTWA WYKONAWCZEGO "ZAGRODZIE" W TARNOWIE, ZAM. TARNÓW.

- LAT 41, MAGISTER EKONOMII, MENEDŻER FIRMOWY, LEKSIKON I GOSPODARSTWA PRZEMISŁOWYCH I GOSPODARSTWA PRZEMISŁOWYCH I HANDELOWYCH "JAGIELON" SA W DĘBICY, ZAM. DĘBICA.

- LAT 31, HISTORIAK, INDYWIDUALNE GOSPODARSTWO RODZINNE W POLEŃCACH, ZAM. PALAŃCACH, K.O. "SOLIDARNOŚĆ".

- LAT 47, NAUCZYCIEL, ENERYT, ZAM. TARNÓW, K.O. "SOLIDARNOŚĆ".

- LAT 41, MAGISTER PRZEJWYBU ROZKUR, WYKONAWCA ZWIĄZKI ROZKUR, ROZKUR I ORGANIZACJI ROZKURCZYCH W TARNOWIE, ZAM. TARNÓW.

- LAT 44, MAGISTER PRZEMISŁU, SPÓŁDZIELCZA FARMACJA SPÓŁNOCY "JAGIELON" W TARNOWIE, ZAM. TARNÓW.

- LAT 41, PRACOWNIK ENERYT BANKU GOSPODARSTWA PRZEMISŁOWYCH W TARNOWIE, ZAM. TARNÓW.

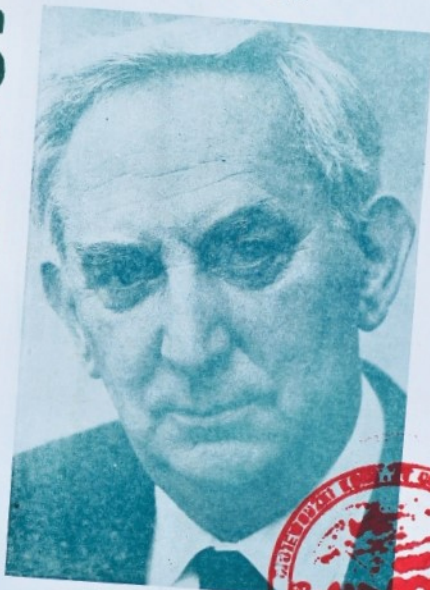
- LAT 46, MAGISTER EKONOMII, SPÓŁDZIELCZA BEZKAPITAŁOWA HOTALICZKA I FARMACJA "JAGIELON" W TARNOWIE, ZAM. TARNÓW.

Przewodniczący
Wojewódzkiej Komisji Wyborczej
(-) EDWARD STUDZIŃSKI

GUSTAW HOLOUBEK

AKTOR

SENAT

SENAT

ARTYŚCI SĄ Z WAMI!

agitacja. Obóz rządzący spodziewał się zwycięstwa i nawet martwiono się, jak zareaguje opinia zachodnia, gdy „Solidarność” nie zdobędzie mandatów do parlamentu. Dlatego komuniści i ich sojusznicy niezbyt przykładali się do kampanii wyborczej. W pierwszej turze wyborów parlamentarnych 4 czerwca 1989 r. kandydaci „Solidarności” do Sejmu zdobyli 160 mandatów, na 161 możliwych, do Senatu 92 mandaty – na 100 możliwych. W drugiej turze, 18 czerwca, „Solidarność” zdobyła jeszcze jeden mandat do Sejmu, czyli całe kontraktowe 35% (161), i 7 mandatów do Senatu, co dawało jej aż 99% składu tej izby – tu przepadł tylko jeden mandat. Reprezentacja „Solidarności” liczyła w obu izbach 260 osób. Ale sympatyków miała nawet wśród posłów komunistycznych. Ogromna klęska PZPR zaskoczyła obie strony. W wyniku tych wyborów powstał Sejm kontraktowy. We wrześniu (dzięki koalicji z ZSL i SD, które z dnia na dzień przestały być „stronnictwami sojuszniczymi” partii komunistycznej) powstał rząd z pierwszym niekomunistycznym premierem Tadeuszem Mazowieckim.

Małgorzata Zaremba

FOT. ERAZM CIOŁEK

votes. Therefore, they didn't put much effort in the campaign. In the first turn of the elections on 4th of June 1989, the **Solidarity** candidates to Sejm gained 160 seats

out of 161 eligible, and 92 seats out of 100 to the Senate. In the second turn on 18th June one more seat went to a **Solidarity** candidate in Sejm, covering all the contracted 35% (161 mandates) and 7 more seats were gained in the Senate, which meant 99% of all mandates, only one was lost there.

All in all, there were 260 representatives of **Solidarity** in both Houses but it had its supporters even among the communist MPs.

A landslide victory of **Solidarity** came as a complete shock to both sides and resulted in the Contract Sejm.

Thanks to the support of the parties, which ceased to be communist's satellites, the cabinet with the first non-communist Prime Minister, Tadeusz Mazowiecki, was created.

*Małgorzata Zaremba
Translated by
Alicja Frątczak*

SOLIDARNIŚĆ

NIE
DO
ZDARCIA

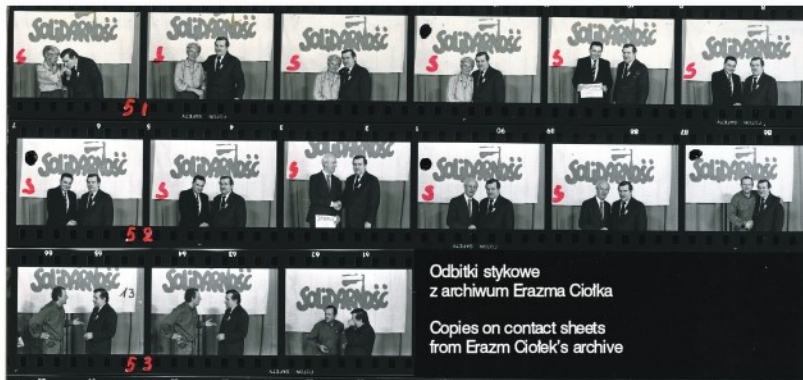
AUTOR NIEZNANY

O CO CHODZI 4.VI?

1. GŁOSOWAĆ!
2. NA SOLIDARNIŚĆ!
3. PRAWIDŁOWO
ODDAĆ
GŁOS!

SOLIDARNIŚĆ

Wystawę WYBORY 89 przygotowało Stowarzyszenie Wolnego Słowa. Plakaty pochodzą z kolekcji Joanny Fabisiak, udostępnionej przez Muzeum księdza Jerzego Popiełuszki. Dziękujemy Muzeum Komuny dla pomocy. Gorące wyrazy wdzięczności za współpracę dla Erazma Ciolka. Projekt graficzny katalogu: Jacek Giżyński

Odbitki stykowe
z archiwum Erazma Ciołka
Copies on contact sheets
from Erazm Ciołek's archive

Those were two most important photo sessions in Polish history
On April 29th, 1989 in the famous room in Gdańsk Shipyard, where Solidarity was born and on May 11th in Warsaw headquarters of the Citizens' Committee 260 parliamentary candidates nominated by the Union faced the lenses of Erazm Ciołek and Jarosław Macieja Goliszewski to have their photograph taken with Lech Wałęsa.
They all won their seats. The 261st Solidarity candidate missed the session. He duly lost.

Kancelaria Senatu, Warszawa 2009
ISBN 978-83-60995-39-6

To były dwie najważniejsze sesje fotograficzne w historii Polski.
29 kwietnia 1989 roku w Sali BHP Stoczni Gdańskiej i 11 maja w warszawskiej siedzibie Komitetu Obywatelskiego przy ulicy Fredry przed obiektami Erazma Ciołka i Jarosława Macieja Goliszewskiego do zdjęć z Lechem Wałęsą stanęło 260 wystawionych przez Komitet kandydatów do Sejmu i Senatu.
Wszyscy oni zwyciężyli w wyborach.
261. kandydat „Solidarności” nie przyjechał na sesję fotograficzną i do Senatu się nie dostał.

46

11.5.89